

KONYA İLİ KARAPINAR İLÇESİ'NİN EKOTURİZM YÖNÜNDE GÖRSEL KALİTE DEĞERLENDİRMESİ VE SWOT ANALİZİ

Serpil ÖNDER

Ahmet Tuğrul POLAT

Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü

ÖZET

Dünya ülkelerinin turizm sektörü doğal, kültürel ve sosyo-ekonomik bir altyapı ile hızla gelişmektedir. Global dünya görüşü turizm sektörünü de en etkin bir şekilde yeni arayışlara yönlendirmektedir. Sürdürülebilirlik kavramı turizm sektöründe de üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir olgu haline gelmiştir. Yoğun kitle turizminin yerini alternatif turizm çeşitleri almaya başlamıştır. "Dünya Ekoturizm Zirvesi"nde ekoturizm, "yeryüzünün doğal kaynaklarının sürdürülebilirliğini güvence altına alan, bunun yanı sıra yerel halkların ekonomik kalkınmasına destek olurken, sosyal ve kültürel bütünlüklerini koruyup gözetken bir yaklaşım yada tavır" olarak benimsenmiştir.

Ekonomik, sosyal, kültürel, doğal ve teknolojik açılardan yoğun bir değişimin yaşandığı ve yeni performans kriterlerinin çıktığı günümüzde, organizasyonların güçlü ve zayıf yönleri belirlenerek fırsatlardan maksimum faydalar sağlanmaya çalışılmaktadır. Bilinçli ve sistematik analizler yaparak kaynak ve kabiliyetlerin en iyi şekilde kullanılabilmesi ve yeni stratejiler geliştirilebilmesi için "SWOT Analizi" çalışması ve alanda araçla, yaya ve havadan yapılan geniş kapsamlı izlenimler ile ortaya çıkarılan "Görsel Kalite Değerlendirmesi" stratejik bir öneme sahiptir. Bu çalışmada, Konya İli Karapınar İlçesi'nin doğal ve kültürel değerlerinin ekoturizm yönünden mevcut durumu ve ekoturistik faaliyetlere yönelik gelecekteki planlama ve uygulama kararlarına yardımcı olabilecek veriler "Görsel Kalite Değerlendirmesi" ve "SWOT Analizi" uygulanarak ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ekoturizm, görsel kalite değerlendirme, Karapınar, SWOT analizi

VISUAL QUALITY ASSESSMENT AND SWOT ANALYSIS ECOTOURISM ASPECT FOR KARAPINAR COUNTRY OF KONYA

ABSTRACT

Tourism sector develop rapidly with a natural, cultural and socio-economic infrastructure in world countries. Global world viewpoint also canalize tourism sector most effectively new seekings. Sustainability concept also in tourism sector has been turned out to be the fact that has to be insisted on sensitivenessly. Alternative tourism sorts began to supersede dense mass tourism. In "World Ecotourism Summit", it has been adopted as ecotourism, "that cover worlds' natural resources sustainability, furthermore supporting common peoples', economic development, approach or attitude that protect.

From economic, social, cultural, natural and technological angles anintensive change that live and new performance criteria that appear in present, determining strong and weak aspects of organizations, maximum benefits try to provide from opportunities. visual quality assessment that being exposed preparing sentient and systematic analysis, to use resource and abilities expediently and to be improved new strategies "SWOT Analysis" study and with vehicle, on foot and flying extensive impression has an importance. In this study, natural and cultural values of Karapınar county of Konya city from prevailing condition of ecotourism and data towards ecotouristic activities that will facilitate to future planning and implementation decisions applying to be exposed visual quality assessment and SWOT analysis ecotourism aspect.

Key Words: Ekoturizm, Province of Karapınar, Visual quality assessment, SWOT analysis

GİRİŞ

Ekonomik faaliyetlerin temeli, kişilerin ve ulusların yaşam seviyelerini yükseltmektir. Bunun en önemli göstergesi de son yıllara kadar milli gelirin artırılması yani ekonomik büyüme olmuştur. Bununla birlikte, geçen yüzyıl içinde küresel bazda kendisini hissettiren çevre sorunları, ekonomik büyümenin bir gelişme-refah ölçütü olarak kullanılmasında eksiklikler olduğu kanısını uyandırmıştır. Ayrıca, mevcut hali ile ekonomik büyümenin sürdürülemez olduğu anlaşılmıştır. Hızlı büyüme ile dünya yaşanabilir bir ortam olmaktan çıkmaya başlamıştır. Yaşanabilir bir çevre için doğal çevreyi tahrip etmeden, kaynakları yenilebilir hale getirerek, "sürdürülebilir kalkınma" son yıllarda gündeme gelen ve sık tartışılan bir konudur. Sürdürülebilir kalkınma kavramı, doğal çevreyi tahrip etmeden, mevcut neslin refahı için gelecek nesillerin refahını tehlikeye atmama esasına dayanır (Şahin, Aksu 2003).

Sürdürülebilirlik çevreyi göz önünde bulundurarak geleceğe yönelik karar vermeyi sağlayan son yıllarda geliştirilmiş bir kavramdır. Çevresel, ekonomik ve sosyal hedefleri bütünleştirmek için gelişmeyi yeniden gözden geçirmeyi hedefler.

Etkili ekonomik gelişme, uygun nüfus artışı ve ekosistemlerin koruma ve yenilenmesi sürdürülebilir gelişmeye katkı sağlar. Geçmişte sürdürülebilir gelişme üzerine turizm endüstrisinin dışında ziraat, madencilik, ormancılık, balıkçılık ve üretim gibi geleneksel ekonomik aktivitelere yoğun bir eğilim vardı. Son zamanlarda turizm endüstrisinde sürdürülebilir turizm uygulamaları ile atılan büyük adımlar ve yapılan bir çok araştırma ile toplum ve planlıların tutum ve davranışları değişmiştir (Pepper 2002).

Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı ile birlikte ekonomik faaliyetlerin doğa dostu olanları ön plana çıkarılmaya başlanmıştır. Bunlar içerisinde turizm sektörünün önemli bir payı vardır. Turizm sektörü geçen yüzyıl içerisinde, özellikle de yüzyılın ikinci yarısında

İtibaren ekonomik anlamda büyük önem kazanan bir özelliktedir. Aynı şekilde Türkiye’de de turizm sektörü son yıllarda büyük ilerleme kaydetmiştir. Buna rağmen turizm sektöründeki birçok yerde sürdürülemez bir nitelik taşıdığı ortaya çıkmıştır (Şahin, Aksu 2003).

Dünyadaki hızlı, ekonomik, siyasal ve teknolojik gelişmelere paralel olarak, turizm tüketim kalıplarında da son yıllarda önemli bir değişim gözlenmektedir. Zamanla daha da belirginleşen yeni tip turistlerin beklentileri, deniz-güneş-kum üçgenini hakim olduğu alışılmış turizm merkezlerinden uzak, doğayla iç içe, abartılı olmayan tesislerde iyi bir oda, iyi hizmet ve tüm bunların başında bozulmamış ve temiz bir çevrede aktif bir tatil olarak özetlenebilir (Özkan Yürük 2003).

Yüzyıllardır insanlar vahşi, bozulmamış, serbest ve farklı doğal peyzajlardan esinlenmiştir. Çoğu seyahatlerde doğuştan bir araştırma, macera, egzotik kültürleri ve vahşi hayatı tanıma arzusu vardır. Bugün turizmin bu tipi “doğal turizm” olarak tercih edilir ve turizm endüstrisi sektörünün en hızlı büyüyenidir. Göstergeler artışın tahmini her yıl %10-30 arasında olduğu ve tüm uluslararası seyahat harcamalarının %7’sini kapsadığını göstermektedir (Bricker ve Kerstetter, 2001).

Son yıllarda araştırmacılar direkt turizm hareketleri ve onların yöre insanına nasıl faydalı olabileceği konularını incelemeye başladılar. 1980’lerde alternatif turizm şekilleri hükümetlerin, toplumların ve bilim adamlarının ilgisini çekmeye başlamıştır. Bu alternatif turizm türlerine “ yumuşak turizm, sorumlu turizm, yeşil turizm ve ekoturizm” gibi isimler verilmiş ve bu türler kitle turizmine alternatif olarak görülmüştür. Bu kavramlar arasından ekoturizm terimi göze çarpmasına rağmen belirli bir tanımlaması yapılmamıştır. Yapılan çoğu tanımlar sürdürülebilir gelişme ile ilişkilendirilmiş kavramlarla bütünleştirilmiştir. Çoğu bilim adamı şimdi ekoturizmin turizm ve çevre koruma arasında bir bağlantı gerektirdiği fikrinde birleşmiştir. Araştırmacılar ekoturizm endüstrisinde faydalı koruma unsurları ile gelişen ekonomiyi bütünleştirme çabalarına başladılar. “Doğa turizmi” ve “ekoturizm” terimleri arasındaki kritik farklılık vurgulanmalıdır. Doğa turizminin tabanı gelişmemiş alanlardaki manzara, topografya, su özellikleri, vejetasyon ve vahşi hayat gibi kaynakların kullanımı üzerine yerleştirilmiştir. Ayrıca doğa turizmi insanların boş zamanlarında doğa deneyimi arzuladığını temel edinir. Doğa tabanlı turizm turistlerin seyahat hareketlerine göre farklı en az dört alt pazar içerir:

- 1- Ekoturizm,
- 2- Macera seyahatleri,
- 3- Kır seyahati,
- 4- Araç Kampı,

Bu alt bölümler arasında en hızlı büyüme ekoturizm alt pazarındadır. Ekoturizmin büyümesi Amerikalı ve Avrupalıların dünyanın tüm kısımlarına

olan seyahatleri ile öncelikle gelişmiştir. Batılı tüketicilerin uzak, egzotik ve doğal çevrelere artan talepleri özellikle III. Dünya ülkelerinde ekoturizm girişimlerini ortaya çıkarmıştır. Son zamanlarda bu ülkelere gelen ekoturistlerle Asya’daki ülkelerin ekonomileri hızlı bir gelişim içine girmiştir (Bukanya 2001).

Bazı yazarlar yerel halklar ve çevrelerinin refahını yükselten ekoturizm potansiyelini vurgularken, diğerleri yaygın olarak eleştirmeden kabul edilmesi konusunda uyarıda bulunmuştur (Scheyvens 1999).

Ekoturizm hala sıklıkla yanlış anlaşılabilir veya hatalı kullanılan göreceli bir kavramdır. Bazı insanlar doğa turizm programlarını koruma bilinçli seyahatlere çekmek için ekoturizm terimini suiistimal etmeleri negatif çevresel ve sosyal etkilere neden olabilir. Bu terim ilk olarak 1980’lerde duyulmuş ve devamında geçerli olabilecek ilk tanımlamayı 1990’da kurulan uluslararası ekoturizm topluluğu tarafından yapılmıştır. Bu tanıma göre ekoturizm; “çevrenin korunması ve yerel halkın geliştirilmesi için doğal alanlara yapılan sorumlu bir seyahattir”.

Daha kapsamlı ve ayrıntılı bir tanımlama yapabilmek için faaliyetin deneyimi ve bilincin artmasına ihtiyaç olduğu açıktır. Çok yakın geçmişte (1999) Martha Honey daha detaylı bir tanımlama önermiştir. Ekoturizm genellikle küçük ölçekli ve düşük etkili çalışmalar ile bozulmamış ve korunmuş alanlara yapılan hassas bir seyahattir. Ekoturizm gezgin eğitime yardım eder, koruma için fonlar sağlar, yerel toplumların politik yetkilerine ve ekonomik gelişmelerine direkt faydalar sağlar ve farklı kültürler ve insan hakları için saygıyı artırır (Drumm and Moore 2002), (Bricker and Kerstetter, 2001).

Dünya Koruma Birliği (NUCN) tarafından 1996’da benimsenen tanımlama çerçevesinde ekoturizm, “Yerel halkın sosyo-ekonomik gelişmesine fayda sağlamak ve düşük ziyaretçi etkisiyle korumayı yükseltmek için, geçmiş ve gelecekteki kültürel özelliklerin her birine eşlik ederek doğanın kıymetini bilerek zevk almak amacıyla doğal alanlara ziyaret ve çevresel olarak sorumlu bir seyahattir” olarak tanımlanmıştır (Drumm and Moore 2002).

Doğal Kaynakları Koruma Teşkilatı ekoturizm kavramını turizmin bir tipi olarak benimsemiş ve korunmuş alan yönetimi içinde özellikle milli parklar ve diğer alanlar için kesin koruma hedefleri ile katılımçıların kullanmalarını tavsiye etmiştir (Drumm, Moore 2002).

Doğal Kaynakları Koruma Teşkilatı ekoturizmi korunmuş alanların ve yerel halkların faydalanması için mükemmel bir araç olarak göstermiştir. Doğal kaynakların turizm cazibeleri onlara zarar vermeden kullanılabilir. Ekoturizm sürdürülebilir gelişme stratejisinin ideal bir unsurudur. Korunmuş alan gelişimi ve yönetimi için önemli bir araç olan ekoturizm esnek bir hareket içinde gerçekleştirilmelidir. Aşağıdaki unsurlar ekoturizm girişiminin başarısında çok önemlidir.

Korunmuş alanların doğal kaynakları üzerine düşük bir etkisi olmalıdır.

- 1- Planlama, gelişme, uygulama ve izleme safhaları içinde bireyler, toplumlar, ekoturistler, tur operatörleri ve hükümet endüstrilerini içermeleridir.
- 2- Yerel kültür ve geleneklere saygı duyulmalıdır.
- 3- Yerel toplumlar için tarafsız kazanç ve sürdürülebilirlik sağlanmalı özel tur operatörlerini kapsamalıdır.
- 4- Korunmuş alanların devamı için kazanç sağlanmalıdır.
- 5- Koruma kavramı içinde tüm uygulayıcılar rollerinde eğitilmelidirler (Drumm and Moore 2002).

Ekoturizm aktiviteleri son 20 yılda hızla artmış gelecekte de bu artan büyümenin devamı beklenmektedir. Birleşmiş Milletler, küreselleşme ile 2002 yılını uluslararası ekoturizm yılı olarak ilan etmiştir. Sürdürülebilir Gelişme Komisyonu uluslararası temsilciler, hükümetler ve özel sektörün etkinlikleri üstlenmesi gerektiğini vurgulamıştır (Anonim 2002).

Bu çatı altında Dünya Turizm Organizasyonu (WTO) ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) yalnızca Internet üzerinden idare edilen bir foruma öncülük ederek organize etmiştir. Konferans www.planeta.com web sitesinin sahibi yazar Ron Mader tarafından geliştirilmiş ve idare edilmiştir. Konferansın öncelikli hedefi kolay bir erişimle sesli yorumlara ve değişik tecrübelerle sahip fazla sayıda katılımcı olmasıdır (Anonim 2002).

Ekoturizm ve sürdürülebilir gelişme kavramlarından türetilen tecrübe ve uygulamalar Kanada Quebec'te Dünya Ekoturizm zirvesinde sunulabilme imkanı bulmuştur. Bu konferansa 97 ülkeden 900'den fazla sayıda katılımcı olmuştur. Konferansa katılımlar kamu, özel organizasyonlar, NGO's, akademik enstitüler ve yerel toplum üyelerinden oluşmuştur. Toplantı sürerken 30 civarında ülkeden 100'den fazla mesaj ulaştı, katılımcılar ekoturizm konusunda örnek çalışma bilgilerini, özel konuları, uygulama deneyimlerini ve tavsiye edilen kaynakları paylaşmışlar, yoğun tartışma ve analizler yapmışlardır. Sonuç olarak zirve aşağıdaki ana konular üzerine odaklanmıştır:

- 1- Ekoturizm politika ve planlaması,
- 2- Ekoturizmin düzenlenmesi,
- 3- Ürün gelişimi, ekoturizmin tanıtımı, pazarlanması,
- 4- Ekoturizmin faydaları ve izleme değerleri (Anonim 2002).

Dünyada artık keşfetmek amaçlı yapılan ekoturizm, son yıllarda ülkemizde sık sık gündeme gelmekte, fakat sadece yayla turizmi olarak düşünülmektedir. Oysa bir bütün olarak ele alınması gereken ekoturizm, sosyal ve kültürel faaliyetleri de içine alan,

geniş alanlarda bir çok aktiviteyi kapsayan bir etkinliktir. Turizm bakanlığı ekoturizmi; yayla turizmi, ornitoloji (kuş gözleme) turizmi, foto safari, çiftlik turizmi, botanik (bitki inceleme) turizmi, kamp-karavan turizmi, mağara turizmi, dağ turizmi gibi başlıklar altında değerlendirmektedir (Özkan Yürük 2003).

Türkiye zengin tarihi ve kültürel mirasının yanı sıra iklimsel çeşitliliği nedeniyle olağanüstü bir bio çeşitliliğe sahiptir Dağları, ormanları, yaylaları, kıyıları, gölleri, akarsuları gibi doğal varlıkları; gerek flora ve faunası ve gerekse mağaraları ve kanyonları gibi ilginç jeolojik oluşumları açısından diğer ülkelerle kıyaslanamayacak bir zenginliğe sahiptir ve bu zenginlikler ülkemizi gündemde olan ekoturizm için oldukça ilgi çekici bir konuma getirmektedir (Özkan Yürük 2003).

Orta Anadolu Coğrafi Bölgesi'nin Konya Bölümü'nde yer alan Karapınar İlçesi, Konya-Ereğli Ovası'nın Obruk Platosu içine doğru sokulan Sultaniye Ovası'nın güney kenarında, Karacadağ volkan dağıının batısında kurulmuştur (Gümüşçü ve Yılmaz 2001).

İlçe, Konya'nın 95 km doğusunda yer almaktadır. Batısında Konya (Karatay) ve Çumra; güneyinde, Karaman ve Ayrancı; doğusunda, Ereğli; kuzeydoğusunda, Emirgazi; kuzeyinde Aksaray vardır. Yüzölçümü 2669 km²'dir. Konya'yı doğuya bağlayan çok önemli ve işlek bir karayolunun üzerindedir. İlçenin merkez nüfusu yaklaşık 28.000 (1997), köyleriyle beraber toplam nüfusu ise, 44.400 (1997)'dür (Buldur 2001).

Karapınar'da, yazları çok sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlı geçen tipik kara iklimi sürer. Türkiye'nin en az yağış alan yerlerinden biridir. Yıllık ortalama yağış miktarı yaklaşık 280 mm. civarındadır. Kurak iklim nedeniyle bitki örtüsü, çoğu tek yıllık olan kısa boylu otlardan oluşmuş step bitkileridir. Karapınar çevresinde genelde İrano-Turanien floristik türleri ve Anadolu endemik türlerinin hakim olduğu, kurakçıl ve birazda çorakçıl bir bitki örtüsü yaygındır. Nitekim, ilçede küçük baş hayvancılığın yaygın olması bu yüzden. Karapınar çevresinde daimi akarsu yoktur. Ancak, yağışlı dönemlerde akan ve sonra kuruyan, kısa boylu geçici dereler vardır (Buldur 2001).

Karapınar'ın ekonomisi genel olarak tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Toplam ilçe arazisinin yaklaşık 1.595 bin dekarı tarım alanlarına, 836 bin dekarı ise meralara ayrılmıştır. Karapınar da sanayi fazla gelişmemiştir, fakat gelişme eğilimindedir. Mevcut sanayi tesisleri, daha çok tarıma dayalı sanayi tipleridir (Buldur 2001).

İlçesinin tarihi M.Ö. 3000-2000 yıllarına kadar uzanmaktadır. Konya İline 98 km uzaklıkta olan ilçenin nüfusu 28.800 kişi, yüzölçümü 3030 km²'dir. Ekoturizm yönünden değerlendirilebilecek önemli doğal değerler bulunan ilçede 3 adet krater gölü, 10 adet mağara ve yer altı şehri, 31 adet tepe ve höyük, Karapınar ve obruk yaylaları bulunmaktadır. Karapınar ilçesinde Acıgöl, Meyil Gölü ve milyonlarca yıl

önce bir krater patlaması ile ortaya çıkmış olan “dünyanın nazar boncuğu” olarak adlandırılan Meke krater gölü yer almaktadır (Resim 1). Meke Gölü ve civarı bir kuş cennetidir. Yörede yüze yakın kuş türünün barındığı saptanmıştır. Endemik kuş türleri nedeni ile Meke Gölü 1989 yılında doğal sit alanı olarak ilan edilmiştir. Bu bölgede yer alan Obruk Yaylası da karstik yer yüzü şekillerinin en ilginçlerinden biri olan “obruk”lardan adını almaktadır. İlçede 1950’lerde başlayan rüzgar erozyonuyla kumul alanlar, minyatür barınaklar ve bazalt kayalık araziler ilginç görsel oluşumları ortaya çıkarmıştır.

Resim 1. Meke Gölü (Anonim 2004)

Konya doğusunda, Karapınar- Kızılören arasında karstlaşma ile dünyanın en güzel anıtlarından obruklar oluşmuştur. Obrukların oluşmasında Pliyosen yaşlı göl çökelleri içinde önemli bir kalınlık sunan kireç taşlarının varlığı etkili olmuştur. Etkileyici görüntüleri ile doğa harikası olan bu obruklar korumaya zorunlu olduğumuz yapılardır (Canik Arıgün 2001).

Karapınar çevresinde farklı jeomorfolojik süreçlere ait oldukça genç ve çeşitli orijinal rölyef şekilleri oluşmuştur. Saha, bu özellikleri ile doğa ve bilimsel turizm açısından oldukça zengin bir potansiyel sunmaktadır. Nitekim çevrede tespit edilen morfolojik elemanlar sahanın çok farklı süreçlerle şekillendiğinin kanıtıdır. Karapınar ve yakın çevresinde kurak iklimlerin tipik yer şekillerini oluşturan kumul topografyasının yanı sıra çok zengin karstik ve volkanik yer şekillerini de bir arada görmek mümkündür. Karapınar çevresi tüm bu jeomorfolojik elemanların bir arada ele alınarak, hedefleri bilimsel olarak belirlenmiş ve tüm çevre değişkenlerinin göz önünde bulundurularak yapılacak bir çevre planlamasıyla ülkemizin gözde turizm mekanlarından biri haline getirebilir (Karadoğan 2001).

Karapınar kenti; antik dönemlere dek uzanan tarihsel gelişim sürecine bağlı antik kale, ören yeri, yer altı şehri, mağara ve höyük gibi tarihi ve kültürel turizm değerleri ile obruk yayla ve gölleri gibi doğal turizm değerleri açısından oldukça zengin bir potansiyele sahiptir. Ayrıca kent bütününde ekolojik ve sosyal-ekonomik yaşamın geliştirilmesi ve sağlıklı bir çevre oluşturulması amacıyla; erozyonu önleme ve ağaçlandırma çalışmaları yapılmakta, kuraklığı önle-

me ve ürün verim ve çeşitliliğini artırmaya yönelik sulu tarım projeleri uygulamakta, hayvancılığı geliştirmek amacıyla besicilik projeleri hazırlanmakta, petrol ve doğal gaz aramaları yapılmaya çalışılmakta ve organize sanayi bölgesi kurulma çalışmaları sürdürmektedir. Sonuç olarak; Karapınar gerek Konya Metropolitan Alanı’na yakın konumu gerekse doğal, kültürel ve tarihi turizm potansiyelleri ile yakın gelecekte kentsel gelişmelere son derece açık bir yerleşmedir (Özcan 2001).

SWOT ve Görsel Kalite Analizi

Stratejik yönetimin en önemli konularından birisi SWOT analizi yapılmasıdır. SWOT analizi, bir organizasyonun iç ve dış çevresinin değerlendirilmesine imkan sağlayan bir analiz tekniğidir. SWOT, aşağıdaki İngilizce kelimelerin baş harflerinden oluşturulmuş bir kısaltmadır:

S : Strength (Organizasyonun güçlü/üstün olduğu yönlerinin tesbit edilmesi demektir.)

W :Weakness (Organizasyonun güçsüz/zayıf olduğu yönlerin tesbit edilmesi demektir.)

O :Opportunity (Organizasyonun sahip olduğu fırsatları ifade etmektedir.)

T :Threat (Organizasyonun karşı karşıya bulunduğu tehdit ve tehlikeleri ifade etmektedir (Aktan 1999).

SWOT analizi; stratejik bir plan geliştirilmesi, sorun tanımlama ve çözüm oluşturulması aşamalarında kullanılmalıdır (Çizelge 1.).

Çizelge 1. SWOT Analizi

	Pozitif	Negatif
İçsel	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
Dış	Fırsatlar	Tehditler

İç analiz

- Kuruluşun, sistemin kaynak ve yeteneklerinin incelenerek güçlü ve zayıf yönlerin belirlenmesi
- Genellikle kontrolümüz altında olabilen
- Kıyaslama

Dış Analiz

- Çevre etkenlerinin belirlenerek fırsat ve tehditlerin saptanması
- Genellikle kontrolümüz dışında olan
- Dış etkenler:
  - Politik
  - Ekonomik
  - Sosyo-Kültürel
  - Teknolojik

SWOT analizi yapılmasının başlıca iki yararı bulunmaktadır.

SWOT analizi yapılarak organizasyonun mevcut durumu tespit edilir. Bu çerçevede güçlü ve zayıf yönler ile organizasyonun karşı karşıya bulunduğu fırsatlar ve tehdit unsurları ortaya konulmaya çalışılır. Bu anlamda SWOT bir “mevcut durum” analizidir.

SWOT aynı zamanda organizasyonun gelecekteki durumunun ne olacağını tespit ve tahmin etmeye yarayan bir analiz tekniğidir.

SWOT bir “gelecek durum” analizidir. Bu açıklamalar çerçevesinde SWOT analizini yakını ve uzağı görmemizi sağlayan bir gözlük olarak algılanabilir (Aktan 1999).

Görsel kalite analizinde de çalışma alanının sahip olduğu morfolojik yapı, vejetasyon, su, renk, komşu manzara, nadirlik ve kültürel değişikliklere ait görsel kalite unsurları değerlendirilip görsel kalite potansiyeli ortaya çıkarılır.

Bu çalışmada, Konya İli Karapınar İlçesi'nin doğal ve kültürel değerlerinin ekoturizm yönünden mevcut durumu ve ekoturistik faaliyetlere yönelik gelecekteki planlama ve uygulama kararlarına yardımcı olabilecek veriler görsel kalite değerlendirmesi ve SWOT Analizi uygulanarak ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOD

Materyal

Karapınar ilçesi ve yakın çevresi çalışma alanını ve materyalini oluşturmaktadır. Karapınar İlçesi obrukları, bataklıkları, mağaraları ve yer altı şehirleri, tepe ve hüyükleri, krater gölleri, ovaları gibi doğal özellikleri, camiler, hamamlar, çeşmeler, kale ve surlar gibi tarihi ve kültürel özellikleri ile büyük bir potansiyele sahiptir (Gündüz 1980).

Metod

Yapılan analiz çalışmalarında aşağıdaki metodlar kullanılmıştır.

SWOT analiziyle, çalışma alanındaki mevcut ekoturizm durumu ortaya konmuştur. Bu değerlendirmeler;

- Element bazlı değerlendirme: Görsel kaliteyi, tercih edilen görsel elemanların varlığı yada yokluğu olarak tanımlar.
- Görsel bazlı değerlendirme: Mevcut manzaradaki peyzaj elementlerine değer biçer.
- Alan bazlı değerlendirme: Peyzajdaki farklı alanların, görsel kalite değerlendirilmesinde birden fazla noktadan yapılan değerlendirmedir.

SWOT analiziyle, çalışma alanındaki mevcut ekoturizme yönelik durumu tanımlanmıştır. Alanın güçlü ve zayıf yönleri, fırsatlar ve tehditler ile ilgili veriler ilçe ve belde belediye başkanları ve yetkilileri, ilçe ve belde kamu kuruluşları, yerel halk ve turistlerle yapılmış olan karşılıklı görüşmeler; yöre için veya benzer alanlar için daha önce yapılmış olan çalışmalar, literatürler ve mesleki deneyimlerden, arazi sörvey çalışmaları ve yerinde yapılan gözlemler sonucu EPG (1998)'e ve Güngör (2003)'e göre oluşturulmuştur.

Yeomans (1983)'e göre görsel kalite; çalışma alanında araçla, yayan yada uçakla yapılan geniş kapsamlı izlenimlerin değerlendirilmesidir. Görsel kalite değerlendirilmesi yedi temel faktöre dayanır. Bunlar; 1. Morfolojik yapı (arazi formu), 2. Bitki örtüsü (veje-

tasyon), 3. Su, 4. Renk, 5. Komşu Manzara, 6. Nadirlik, 7. Kültürel değişikliklerdir. Değerlendirme -3 ila 5 puanları arasında yapılır. Toplamda A sınıfı (yüksek görsel kaliteli) alanların puanı 21-35, B sınıfı (orta görsel kaliteli) alanların puanı 8-20, C sınıfı (Görsel kalitesi çok az yada hiç olmayan) alanların puanı -14-7 sayısal değer aralığındadır (Güngör 2003).

ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE TARTIŞMA

Karapınar İlçesi Turizm ve Rekreasyon Stratejileri Swot Analizi

Karapınar İlçesi için SWOT analizi sonuçları 3 kategoride aşağıdaki şekilde gruplandırılmıştır.

Kategori 1. Bölgenin Ekoturizm İmkanları ve Tesisler

Güçlü Yönler (S):

- Yöre halkının ekoturizm faaliyetlerine katılım göstermeye istekli olması,
- Dünyanın en önemli krater göllerinden biri olan Meke Gölü ve sit alanının varlığı,
- Obruk yaylası ve Meke tuzlasının varlığı,
- Barındırdığı manzara seyir noktaları,
- Mağaralar ve yer altı şehirleri,
- Doğal (bozulmamış) alanların varlığı,
- Yaban hayatının varlığı,
- Ornitolojik açıdan değerli alanların varlığı,
- Yöreye özgü endemik floranın varlığı,
- Tarihi öneme sahip höyükler, çeşmeler ve camilerin varlığı,
- Minyatür balkanlar ve bazalt kayalık oluşumlarının varlığı,
- Av turizmine potansiyel oluşturması,
- Yörede ekoturizme yönelik kullanılabilecek tarım ve hayvancılık işletmelerinin varlığı,
- İlçenin tarihinin M.Ö. 3000-2000 yıllarına kadar dayanması,
- Kumul topografyası, karstik ve volkanik yer şekillerinin varlığı,
- Foto ve jeep safari olanağına sahip alanlar.

Zayıf Yönler (W):

- Ekoturizme yönelik tanıtımın olmaması.
- Ekoturistik tesislerin kurulumu için kaynak eksikliği
- Bölgedeki krater göllerinin tanıtım eksikliği.
- Ekoturizm etkinlikleri için kalifiye eleman eksikliği.

Fırsatlar (O):

- Farklı ekoturistik aktivitelere olanak vermesi,
- İç Anadolu Bölgesi'nin en büyük illerinden biri olan Konya İli'ne yakınlığı,
- Restorasyon çalışmalarıyla uygun hale getirilebilecek tarihi ve kentsel doku,
- Devam etmekte olan arkeolojik kazı çalışmaları.

Tehditler (T):

- Planlama yapılmadan gerçekleştirilecek ekoturizm faaliyetleri ile alanın doğal yapısının bozulma riskinin olması,
- Rüzgar erozyonunun olabilecek olumsuz etkileri.

Kategori 2. Bölgenin Coğrafi Konumu Ve Ulaşımı Güçlü Yönler (S):

- Ulusal ana ulaşım ağı içerisinde olması,
- Değişik ekoturizm faaliyetlerine olanak sağlayan topografik yapı,
- Jeomorfolojik süreçlere ait rölyefler.

Zayıf Yönler (W):

- Doğal oluşumlara ulaşımın zor olması,
- Otobüsle ulaşımın düzensizliği,
- Havaalanına uzaklık,
- Çevreye göre sahip olduğu karasal iklim,
- Ülkenin en az yağış alan yerlerinden biri olması,
- Daimi akarsuların olmaması.

Fırsatlar (O):

- Rüzgar erozyonu önleme çalışmalarının gün geçtikçe yöreye olumlu etkiler kazandıracak olması,
- Yerel halktan zengin olanların bölgeleri için yatırım yapmaya istekli olması.

Kategori 3. Bölgenin Alt Yapı ve İmaj Etkisi**Güçlü Yönler (S):**

- Nüfus yoğunluğunun az olması,
- Selçuk Üniversitesi. Meslek Yüksek Okulunun varlığı,
- Yöresel el ve yemek sanatları,
- Belirli aralıklarla düzenlenen festivaller,
- Bozulmamış doğal ortam ve yaban yaşam alanları,
- Gelişmiş sanayi, tarım ve hayvancılık işletmeleri.

Zayıf Yönler (W):

- Doğal alanlara ulaşımın zorluğu,
- Tanıtım ve trafik işaretlerinin yetersizliği,
- Karayollarının kötü sath kaplaması,
- Oto ve karavanlar için park alanı olmaması,
- Kentteki ticari işletmelerin çok yönlü olmaması,
- İlçe ve Belde Belediyelerin bütçe yetersizliği,
- Ekoturistik potansiyeli olan alanların bir kısmının henüz farkına varılmaması ve temel altyapı hizmetlerinin götürülmemiş olması,
- Su kaynaklarındaki ve alt yapıdaki eksiklikler.

Fırsatlar (O):

- Her türlü altyapının planlanması ve gerçekleştirilmesine imkan sağlayacak uygun topografyaya sahip olması.

Tehditler (T):

- Rüzgar erozyonu,
- İlçeden geçen yolun trafik altyapısı ve güvenliği yönünden elverişsiz olması.

Karapınar İlçesi Görsel Kalite Değerlendirilmesi

Karapınar İlçesi için Görsel Kalite Analizi Çizelge 2'de verilmiştir. Burada yapılan değerlendirme tamamen subjektiftir.

Çizelge 2. Karapınar İlçesi için görsel kalite değerlendirme tablosu.

Karapınar İlçesi İçin Görsel Kalite Değerlendirme Tablosu

	Görsel Kalite Unsuru	Aldığı Puan
MORFOLOJİK YAPI	Yüksek, yatay rölyef (uçurumlar vb.), Mostralar, sert yüzey oluşumları, kum tepelikleri, baskın oluşumlar.	5
VEJETASYON	Bir veya iki ana cinsten oluşan vejetasyon çeşitliliği ve endemik bitkilerin varlığı	3
SU	Peyzajda dominant karaktere sahip krater gölleri	4
RENK	Zengin renk kombinasyonları (toprak deseni, kayalar, vejetasyon ya da suda)	4
KOMŞU MANZARA	Orta derecede görsel kaliteyi arttıran komşu Alanlara sahip bölgeler.	3
NADIRLIK	Türünün tek örneği veya nadir bulunan Flora ve faunaya sahip alanlar.	3
KÜLTÜREL DEĞİŞİKLİKLER	Estetik açıdan hoş olmayan veya uyumsuz görüntü ve yapılardan uzak alanlar.	4
SONUÇ	ALDIĞI TOPLAM PUAN: 26. A SINIFI (21-35 PUAN ARASI) YÜKSEK GÖRSEL KALİTE	

- Karapınar İlçesi'nde yapılan SWOT ve Görsel Kalite Değerlendirme Analizleri sonucunda yörenin ekoturizm potansiyelinin yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Fakat bu yüksek potansiyele rağmen yeterli altyapının olmaması büyük bir dezavantajdır.
- İlçedeki doğal ve kültürel değerler ekoturizm faaliyetlerine olanak sağlayacak yapıdadır. İyi bir ekoturizm tesisinin planlanması ve uygulama için kaynaklar sağlanmalı ve kalifiye elemanlar yetiştirilmelidir.
- Karapınar İlçesi'nin Konya İli'ne yakınlığı değerlendirilmeli, bunun sağlayacağı avantajlar öncelikle göz önünde bulundurulmalıdır.

- İlçede devam eden rüzgar erozyonunun olumsuz etkileri düzeltme çalışmaları desteklenmeli ve daha hızlı ilerlemesi sağlanmalıdır.
- İlçeye olan ulaşım problemlerine çok yönlü seçenekler geliştirilmeli ve trafik güvenliğinin sağlanması için çalışmalar yapılmalıdır.
- Yöreyle ait kültürel varlıklar korunmalı, çeşitli tanıtımlar, festivaller ve konferanslarla ön plana çıkarılmalıdır.
- Ekoturizmin doğal ve kültürel mirasın korunması ve kırsal yaşam standardının yükseltilmesindeki rolü göz önünde bulundurularak ekoturizm uygulamaları için ulusal strateji ve özel programlar hazırlanmalı, ekoturizm uzun dönemde sürdürülebilirliğinin sağlanması için gereken planlama, yönetim ve izleme etkinliklerine ilişkin yöntemler saptanmalı Karapınar İlçesi doğal ve kültürel değerleri de ekoturizme bir kaynak olarak değerlendirilmelidir.
- Karapınar İlçesi gibi çok özel bir konuma ve değerlere sahip, özgün bir çevre bütününde gerçekleştirilecek çevre duyarlı bir turizm yaklaşımı kendine kaynak olan doğal ve kültürel çevreyi tüketmeyecek, gelecek kuşaklara aktarımını sağlayacaktır. Turizm olgusunun kaçınılmaz olduğu bir süreçte ekolojik tabanlı bir turizm yaklaşımı ile hem bu alan eğitsel, bilimsel, kültürel amaçlı hizmet verecek hem de turizm sonucu oluşabilecek olası zararlar elemine edilecektir.

KAYNAKLAR

- Aktan, C.C., 1999. 2000'li Yıllarda Yeni Yönetim Teknikleri. Stratejik Yönetim. TÜGİAD Yayını İstanbul.
- Anonim, 2002. Sustainable Development Of Ecotourism Web Conference. Final Report. (19-22 May) www.planeta.com Quebec Canada.
- Anonim, 2004. <http://www.jeoloji.selcuk.edu.tr/images/meke.jpg>
- Bricker, K.S, Kerstetter, D.L., 2001. Ecotourists And Ecotourism: Benefit Segmentation And Experience Evaluation. Division Of Forestry-Recreation, Park And Tourism Resources Program. West Virginia University Morgantown.
- Bukenya, J.O., 2001. Application Of GIS in Ecotourism Development Decisions: Evidence From The Pearl Of Africa. In Vijah R. Kannan (ed.), South-east Decision Science Institute's Proceedings--Thirty-First Annual Meeting, Charlotte NC. Pp. 299-303.
- Buldur, A.D., 2001. Karapınar'ın (Konya) Coğrafi Özellikleri. Karapınar Sempozyumu. Karapınar. Konya.
- Canik, B, Arıgün, Z., 2001. Karapınar Kızılören Dolayındaki Obrukların Oluşumu. Karapınar Sempozyumu. Karapınar. Konya.
- Drumm, A, Moore, A., 2002. Ecotourism Development A Manual For Conservation Planners And Managers. The Nature Conservancy, Arlington, Virginia, USA.
- EPG 1998. Prince George Region Tourism Development Opportunity Analysis. Economic Planning Group (EPG). http://www.pgrdc.bc.ca/tourism_report/report.pdf. Canada.
- Gümüşçü, O, Yılmaz, M., 2001. Karapınarın Kuruluş Öyküsü. Karapınar Sempozyumu. Karapınar. Konya.
- Gündüz, İ., 1980. Bütün Yönleriyle Karapınar. Konya.
- Güngör, S., 2003. Beyşehir İlçesi ve Yakın Çevresi Turizm ve Rekreasyon kullanımına yönelik peyzaj potansiyelinin saptanması üzerine bir araştırma. A.Ü.Fen Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi. Ankara.
- Karadoğan, S., 2001. Karapınar Çevresinde Farklı Jeomorfolojik Şekiller, Özellikleri ve Turizm Potansiyelleri. Karapınar Sempozyumu. Karapınar. Konya.
- Özcan K., 2001. Karapınar Kenti Mevcut Açık-Yeşil Alan Verileri. Karapınar Sempozyumu. Karapınar. Konya.
- Özkan Yürük, E., 2003. Turizmin Geleceği: Eko Turizm Standart Dergisi. Ajans Türk Matbaacılık Sanayi A.Ş. ISSN 1300-8366 Yıl:42 Sayı:500 Ankara.
- Pepper, C., 2002. Sustainability Of Tourism And Ecotourism A Background Paper Prepared For The State Sustainability Strategy.
- Şahin, M, Aksu, M., 2003. Sürdürülebilir Kalkınmada Turizmin Yeri ve Türkiye'de Sürdürülebilir Turizm Hareketleri. Standart Dergisi Ajans Türk Matbaacılık Sanayi A.Ş. ISSN 1300-8366 Yıl:42 Sayı:494 Ankara.
- Scheyvens, R., 1999. The Potential For Ecotourism To Facilitate The Empowerment Of Local Communities in Southern Africa: A Summary Report Using Selected Case Studies. School Of Global Studies Massey University. New Zealand.
- Yeomans, W., 1983. Visual Resource Assessment. A User Guide. MOE Manual 2. ISSN 0821-0640; 2. Ministry of Environment. Victoria B.C. Canada.